

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÇAMLIBEL - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:64609/01)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

22 ARALIK 2005

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 64609/01 başvuru no'lu davanın nedeni, Türk vatandaşı Yılmaz Çamlıbel (Başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 30 Kasım 2000 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur. Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından E. Aslaner tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

1938 doğumlu başvuran Ankara'da ikamet etmektedir.

Başvuran, 14 Aralık 1992 tarihinde Kürt Hak ve Özgürlükleri Derneği'nin Yazmanı olarak Kütahya İnsan Hakları Derneği'nin düzenlediği bir kolokyuma katılmış ve bir konuşma yapmıştır.

Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcısı, 26 Temmuz 1993 tarihinde başvurunu bölücü propaganda yapmakla suçlamış ve Terörle Mücadeleye ilişkin 3713 sayılı Kanun'un 8. maddesi gereğince mahkum edilmesini istemiştir.

Yargılama devam ederken Konya DGM kaldırılmış ve dosya Adana DGM'ye gönderilmiştir.

DGM Cumhuriyet Başsavcısı, 20 Eylül 1999 tarihinde ırk ve bölge ayrımcılığı yapılarak halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmeye ilişkin Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 312. maddesi çerçevesinde suçlamanın yeniden değerlendirmesi için ek iddianame sunmuştur.

DGM 13 Nisan 2000 tarihli kararla, yeni suçlamalar hakkında başvurunu dinledikten sonra TCK'nın 312§2 ve 3 maddesi gereğince bölücü propaganda yapmaktan suçlu bulmuş ve bir yıl hapis ve 100.000 TL para cezasına çarptırmıştır. DGM, 647 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca cezanın infazının ertelenmesine karar vermiştir.

Yargıtay, 5 Haziran 2000 tarihinde mahkumiyet kararını onamıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. Kabul edilebilirlik hakkında

AİHM, elinde bulunan unsurları gözönünde bulundurarak, başvurunun esastan incelenmesi gerektiğine kanaat getirmektedir. Başka hiçbir kabul edilemezlik gerekçesi ortaya çıkarılmamıştır.

B. Esas Hakkında

Başvuran, hakkında verilen cezai mahkumiyet kararının ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiğinden şikayetçi olmaktadır. Başvuran bu bakımdan AİHS'nin 10. maddesini ileri sürmektedir.

AİHM, dava konusu mahkumiyet kararının, 10§1 maddesinin güvence altına aldığı başvuranın ifade özgürlüğü hakkına müdahale oluşturmasının taraflar arasında ihtilaf konusu

olmadığını not etmektedir. Üstelik müdahalenin kanun tarafından öngörüldüğüne ve 10§2 maddesi bakımından toprak bütünlüğünün korunması gibi yasal amaç güttüğüne itiraz edilmemektedir (Bkz. 4 Haziran 2002 tarihli *Yağmurdereli-Türkiye* kararı, no: 29590/96, §40). AİHM, bu değerlendirmeyi benimsemiştir. Buna karşın uyumsuzluk, bu müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığı sorusuna dayanmaktadır.

AİHM, geçmişte mevcut davada olduğu gibi bir çok davada ortaya çıkan benzer sorunları irdilemiş ve AİHS’nin 10. maddesinin ihlal edildiği kanaatine varmıştır (Bkz. Özellikle *Ceylan-Türkiye*, no: 23556/94, §38, 1999-IV, *Öztürk-Türkiye*, no: 22479/93, §74, 1999-VI, *İbrahim Aksoy-Türkiye*, no: 28635/95, 30171/96 ve 34535/97, § 80, 10 Ekim 2000, sözüedilen *Karkın*, §39, 23 Eylül 2003 ve *Kızılayprak-Türkiye*, no: 27528/95, §43, 2 Ekim 2003).

AİHM, içtihat kararları ışığında mevcut davayı incelemiş ve Hükümet’in, sözkonusu durumu farklı bir sonuca ulaştırabilecek ne bir olay ne de bir delil sunduğuna kanaat getirmektedir. AİHM, başvuranın kullandığı ifadeler ve yaptığı konuşmanın bağlamına önem vermiştir. Bu bağlamda, göreceği davanın bulunduğu koşulları ve özellikle terörle mücadeleye bağlı zorlukları gözönünde bulundurmıştır (Bkz. sözüedilen *İbrahim Aksoy*, §60 ve 9 Haziran 1998 tarihli *Incal-Türkiye kararı*, 1998-IV, s.1568, §58).

Konuşma, Türkiye’de yaşayan Kürtlerin sorunları hakkında Hükümet’in izlediği politikayı eleştirmektedir.

AİHM, DGM’nin dava konusu söylemin halkı kin ve düşmanlığa teşvik edici ifadeler içerdiğine kanaat getirdiğini belirtmektedir.

AİHM, yerel mahkemelerin aldığı kararlarda bulunan ve başvuranın ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleyi haklı göstermek için yeterli olmayan gerekçeleri incelemiştir. (Bkz. *Mutatis mutandis*, *Sürek-Türkiye (no:4)*, no: 24762/94, §58, 1999-IV). AİHM, konuşmanın sert üsluptaki bazı sözleri Türk Devleti hakkında negatif bir tablo çizse de, ne şiddet kullanmaya, ne silahlı mücadeleye, ne de ayaklanmaya teşvik eder nitelikte olduğunu ve AİHM’nin gözünde, dikkate alınması gereken başlıca unsur olan konuşmanın kin güden bir konuşma olmadığını gözlemlemiştir (Bkz. *a contrario*, *Sürek-Türkiye (no:1)*, no: 26682/95, §62, 1999-IV ve *Gerger-Türkiye*, no:24919/94, §50, 8 Temmuz 1999).

AİHM, müdahalenin oranını belirlemek sözkonusu olduğunda, verilen cezaların niteliği ve ağırlığının da gözönünde bulundurulması gereken unsurlar olduğunu belirtmektedir.

Bu durumda, başvuran hakkında verilen mahkumiyet kararı hedeflenen amaçlarla orantılı olmayıp, “demokratik toplumda gerekli” değildir. Dolayısıyla AİHS’nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS’NİN 10. MADDESİYLE BERABER 14. MADDENİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, AİHS’nin 10. maddesiyle birlikte 14. maddeyi ileri sürerek, Kürtler’in kültürel haklarının savunulmasında yaptığı girişimlere dayanan ayrımcılıktan şikayet etmektedir.

Tek başına 10. maddenin ihlal edildiğine ilişkin vardığı sonucu gözönünde bulundurarak, AİHM, 14. maddeye göre yapılan şikayeti incelemeye gerek olmadığına kanaat getirmektedir.

IV. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran manevi tazminat için 20.000 Euro istemektedir.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM manevi tazminat konusunda ise, başvuranın bir takım sıkıntılarının olabileceği kanaatindedir. AİHM, AİHS’nin 41. maddesinin gerektirdiği gibi hakkaniyete uygun olarak başvurana 1.000 Euro verilmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran, AİHM önünde yapılan masraf ve harcamalar için 5.500 Yeni Türk Lirası istemektedir. Başvuran kanıt olarak avukatıyla yaptığı sözleşmeyi sunmaktadır.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

Elinde bulunan unsurları ve konuya ilişkin içtihadını gözönünde bulundurarak, AİHM, yapılan bütün masraflar için 500 Euro’nun makul olduğuna kanaat getirerek, bu miktarın başvurana ödenmesine hükmetmektedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puan eklenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK MAHKEME OYBİRLİĞİYLE;

1. Başvurunun *kabul edilebilir olduğuna*;
2. AİHS’nin 10. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS’nin 10. maddesiyle birlikte 14. maddesine göre yapılan şikayetin incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. a) Bu kararın, AİHS’nin 44§2 maddesine göre kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL’ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet’in başvurana:
 - i. manevi tazminat için 1.000 Euro (bin Euro)
 - ii. masraf ve harcamalar için 500 Euro (beş yüz Euro)
 - iii. miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak *ödemesine*;

b) Belirtilen süre bitiminden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için, yukarıda belirtilen tutara, Avrupa Merkez Bankası'nın kredi faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle gecikme faizi *uygulanmasına*;

5. Hakkaniyete uygun tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve 22 Aralık 2005 tarihinde, İçtüzüğün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.